

Governing transitions towards Low-Carbon Energy and Transport Systems for 2050

Governance – en mer komplex syn på styrning

Vi hävdar att governance-frågorna är centrala för LETS. Men vad innebär begreppet "governance"? Den närmsta betydelsen i svenskan är "styrning" eller "styrningsprocesser", men det leder lite fel. I översättningen förloras nämligen något viktigt: att governance utvecklats ur en kritik mot styrning i form av "government". I svenskan förknippas styrning ofta med toppstyrd reglering från regering, riksdag och förvaltning (eller motsvarande på lokal nivå). Men, styrning sker och kan ske på många sätt. Globaliseringen och EU-medlemskapet har gjort det uppenbart att vi styrs och påverkas av internationella avtal och överstatliga beslut. Andra exempel är överenskommelser mellan företag såsom standardisering, certifiering eller normbildande "code of conducts". Initiativ och aktiviteter av frivilliga organisationer, särskilt betydelsefullt i miljö- och biståndsarbete, liksom konsumentinitiativ är ytterligare exempel. Governance riktar fokus på sådan styrning.

I governance-litteraturen diskuteras vilken typ av styrning som kan vara mest effektiv och legitim. Det är inte givet att administrativa expertbeslut är bättre än ekonomiska incitament eller frivilliga överenskommelser. Att styra genom deltagande och kommunikation kan vara väl så viktigt – inte minst för att skapa acceptans för genomförande. Att tala i termer av governance definierar således ett bredare styrningsfält än det snävare som förknippas med myndighetsutövning. Här ingår även marknads- och nätverksformer samt initiativ från civilsamhället och medborgarna. I sin förlängning reser ett governance-perspektiv frågor om hur traditionell myndighetsutövning påverkas av att styrningen inkluderar allt fler processer och aktörer. Hur kan vi styra genomförandet av, i vårt fall, långsiktiga klimatmål och påverka omställningen av energi- och transportsystemen i en alltmer komplex värld? Temat i detta nummer är av dessa skäl governance.

Annica Kronsell

Vice programchef för LETS 2050

Fem snabba till en LETS-forskare

Namn: Lena Neij

Institution: Internationella Miljöinstitutet (IIIEE), LU

Work Package: WP2

Din roll i LETS? – Jag är WP-ledare för WP2. Jag ansvarar även för forskningen som handlar om hur vi kan styra mot mer energieffektiva byggnader med hjälp av frivilliga insatser på kommunal nivå.

Hur kan WP2 bidra till en koldioxidsnålare framtid?

– WP2 har det stadsnära och regionala perspektivet och jag tror att det är på stadsnivå som vi kommer att se de stora förändringarna hädanefter. Därför finns det även en otrolig efterfrågan av den här typen av forskning.

Varför är det lokala perspektivet viktigt?

– Våra kommuner, regioner och länsstyrelser kommer att vara mycket mera aktiva inom det här området och kommer att fråga sig hur de kan påverka en framtida utveckling. Det ser vi inte minst här nere i Malmö-, Lund- och Helsingborgstrakten. De är väldigt aktiva. Så vi ser fram emot intressanta diskussioner med hög delaktighet från dessa parter.

Vilka bidrag kan det regionala perspektivet ge?

– Den regionala samverkan betyder väldigt mycket. Genom samverkan kan man lära av varandra. Kommunerna är även kopplade till varandra på olika sätt, exempelvis genom transportfrågorna där det är särskilt viktigt att få ett regionalt perspektiv.

LETS bidrag? – Jag tror att LETS kommer att bidra med många värdefulla insikter och idéer om hur man skulle kunna gå vidare för att styra mot en mer hållbar utveckling på olika nivåer. Det behövs nya tankar och idéer för att kunna möta de utmaningar som klimatförändringarna innebär.

Governance-dilemman i EU:s klimatpolitik

Styrning i klimatpolitiken förknippas med en rad politiska problem och policyutmaningar, särskilt som klimatfrågan utgör typexempel på ett s.k. "wicked problem" (komplext, otämjt). I ett nyss avslutat EU-projekt, *Adaptation and Mitigation strategies – Supporting EU climate policy* (ADAM), har samhällsvetare från Lund, Amsterdam och Norwich studerat hur EU hanterat kritiska styrningsproblem i klimatpolitiken. Ett delprojekt har fokuserat på policyutvecklingen inom fem olika områden: bördefördelning, utsläppshandel, förnybar energi, anpassning och vattenhantering.

Politik handlar om att välja och innebär att beslutsfattare ställs inför återkommande styrningsdilemman som kan vara mer eller mindre oöverkomliga. I ADAM framhålls sex sådana typer av principiella dilemman. Mål och inriktning påverkas ofta av hur styrningsproblem uppfattas, definieras och frejmas av olika aktörer. Flernivåproblematiken är signifikativt för EU:s governance-system och reser frågor om medlemsstaternas inflytande och vilken delegering av beslutsmakt till Bryssel som accepteras. Valet mellan olika styrformer och styrmedel påverkas bl.a. av att EU till stor del är en "regulatory state", men som domineras av "mjuk" reglering såsom nätverks- och målstyrning. Vidare påverkas politiken av hur olika aktörer uppfattar att kostnader och nytta av olika åtgärder fördelas, liksom vilken tidshorisont som tas i beaktande. Detta bidrar även till de svåra genomförandeproblem som EU brottas med och ställer frågor om hur policyförändring kan genomdrivas och styras effektivt.

Den övergripande frågan, som aktualiseras för Europas beslutsfattare nu när ambitionerna höjs, är om dess folk vill ha en effektivare klimatpolitik om det i sin förlängning innebär ett starkare EU?

Lästips

Jordan, Andrew et al. (2010), *Climate Change Policy in the European Union: Confronting the Dilemmas of Adaptation and Mitigation?* (Cambridge University Press), www.cambridge.org/catalogue/catalogue.asp?isbn=9780521196123

Mer info: www.adamproject.eu (WP2)

Roger Hildingsson
roger.hildingsson@svet.lu.se

Johannes Stripple
johannes.stripple@svet.lu.se

ADAM

Adaptation and Mitigation Strategies
Supporting European Climate Policy

På gång i LETS 2050

Styrning mot ett koldioxidsnålt Europa

Den 3-4 december står Lunds universitet som värd för en internationell workshop med namnet "Governance for a Low-Carbon Society." Ett flertal LETS-forskare medverkar i att organisera och genomföra denna workshop, där man kommer att analysera och diskutera utmaningar och möjligheter i styrningen mot ett koldioxidsnålt samhälle. LETS är en viktig förutsättning för valet av inriktning på workshoppen och att den förlagts till Lund. Tidpunkten är vald så att resultatet kan lämnas över till regeringen under det svenska ordförandeskapet.

Cirka 40 utvalda forskare och representanter för näringsliv, myndigheter och andra organisationer kommer att medverka (bland annat från WWF, Bellona, Shell, Siemens och Vattenfall). Lunds universitet delar arrangemanget med en ny ideell organisation med namnet Atomium Culture som är baserad i Bryssel (Atomium är en berömd skulptur i Bryssel som symboliserar det Europeiska samarbetet). Deras mission är att sprida kunskap om forskning genom ett nätverk av universitet och dagstidningar. Lunds universitet och Svenska Dagbladet är svenska medlemmar i nätverket.

LETS växer

Den stora LETS-utmaningen – att styra mot koldioxidsnåla och hållbara energi- och transportsystem – behöver omfatta även godstransporter och logistik. För att förstärka och komplettera LETS inom detta område har programmet lämnat in en tilläggsansökan till Vinnova. Om tilläggsansökan för gods- och logistikforskning beviljas kommer den att bli ett ytterligare område (WP) i LETS.

Ambitionen är att det tillkomna forskningsområdet kommer att leverera radikala och innovativa logistiklösningar för godstransporter. Forskningen ska bl.a. studera styrmetoder, styrmedel och policies samt kritiska faktorer för genomförandet. Forskningen kommer att omfatta hela transportförsörjningskedjan, men fokusera på de viktigaste och mest CO2-kritiska godstransporterna.

Resultat kommer att redovisas i workshops, vetenskapliga publikationer, diskussionsartiklar riktade mot allmänheten och i ett utbildningspaket. Forskningen vill och kommer att involvera representanter från näringsliv, myndigheter och akademien. Interaktionen med övriga forskningsområden inom LETS förväntas stimulera och bredda den tvärvetenskapliga forskningen ytterligare.

Besked om finansiering kommer under hösten 2009.

Vad händer med governance?

– LETS på besök i Amsterdam

Den 4-6 juni medverkade LETS-forskarna Roger Hildingsson och Annica Kronsell vid konferensen "European Conference on Sustainability Transitions" i Amsterdam. Vid konferensen diskuterades flera ämnen som har bäring på forskningen inom LETS – framförallt diskussionerna om förutsättningar och problem för mer reflektiv "transition governance". Här följer Hildingssons och Kronsells tankar efter konferensen.

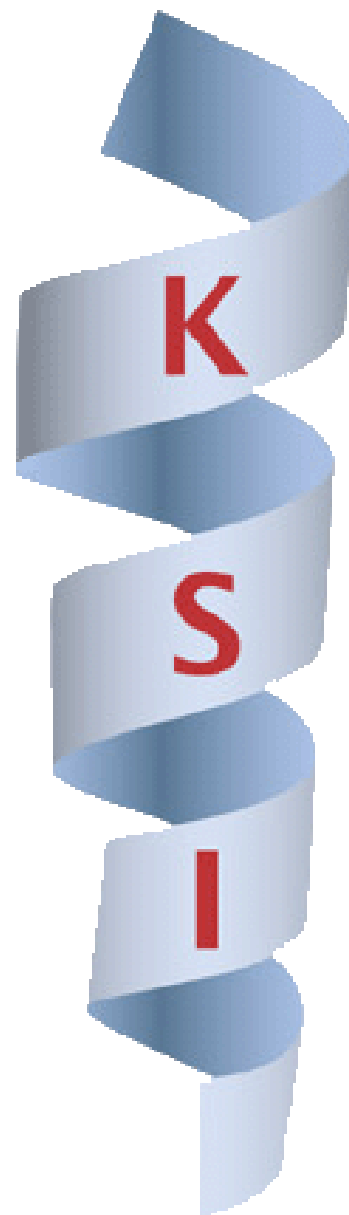
Det var ingen slump att konferensen förlagts till Nederländerna. Den holländska regeringen har sedan 2001 lagt ner stora resurser på att stärka forskning kring ett tvärvetenskapligt fält benämnt transitionsforskning, som inbegriper såväl evolutionär innovationsforskning som miljösystem- och policyforskning. Bakom satsningen finns en klart normativ agenda att verka för hållbar utveckling, t.ex. inom energiområdet. Som en del i den holländska satsningen har man dessutom byggt upp nätverket KSI (Dutch Knowledge network on System Innovations and transitions) som omfattas av 80 forskare varav 40 är doktorander. KSI stod ensam som finansiär av konferensen.

Under konferensen presenterades 107 olika bidrag i parallella sessioner. Mycket intressant forskning på de mest skilda teman presenterades under de tre dagar konferensen varade. Det som tycktes förena många var att de alla på något sätt anslöt till den begreppsapparat som utvecklats inom KSI-nätverket (av t.ex. Rotmans, Kemp, Geels, m.fl.). Detta gäller inte minst det så kallade "flernivåperspektivet" (dvs. makro-, meso- respektive mikronivå) kring vilket det tycks ha bildat ett slags paradigmsom förenar olika typer av studier av i huvudsak nordeuropeiska förändringsprocesser. Paradigmet kan betecknas "transition management" och används analytiskt för att förklara förändring och studera innovationsprocesser. Dess främsta funktion är dock att fungera som en normativ modell för hur existerande diskurser och regimer kan och bör brytas upp och radikalt förändras i önskad riktning genom att låta nya idéer och tekniker få större utrymme, samt utnyttja den potential som inryms i nya innovationer. Även om transition management har sina analytiska förtjänster, framfördes ett fåtal kritiska röster om determinismen i denna teori, om dess giltighet i andra sammanhang och länder samt huruvida det överhuvudtaget är möjligt att styra samhällsmässiga förändringar i en viss önskad riktning på det sätt som föreslås.

En kommande bok (Grin et al), som i utkast delades ut till alla konferensdeltagarna, har ambitionen att beskriva fältets "state of the art" ur tre olika perspektiv: komplex systemanalys, sociotekniskt och governance. Trots denna ambition att ta in ett governance-perspektiv, är vårt intryck från konferensen att fokuseringen på KSI:s begreppsapparat lämnar institutioner och övergripande styrningsprocesser utanför analysen. Samhälleliga förändringar tycks även ha beforskats i mindre utsträckning än tekniska, vilket bl.a. lett fokus på konsensuskapande snarare än på de konflikter och genomförandeproblem som betecknar samhällsmässiga förändringsprocesser. Dessutom återstår frågan om genomgripande förändringar är möjliga enbart genom koordinerade nedifrån-och-upp-processer utan aktivt stöd och politisk styrning från statliga institutioner. En större öppenhet inför andra forskningstraditioner och mer kritisk granskning skulle nog därför göra denna forskning mer intressant för våra syften.

Annica Kronsell
annica.kronsell@svet.lu.se

Roger Hildingsson
roger.hildingsson@svet.lu.se

Konferensen i Amsterdam var så lyckad att man redan nu planerar för en uppföljare. Nästa gång kommer konferensen att förläggas i Lund och gå under namnet "The 2nd European Conference on Sustainability Transitions". Konferensen kommer att äga rum i juni 2011 och förhoppningsvis samla en bred skara forskare och praktiker kring det gemensamma intresset för förändringsprocesser för hållbar utveckling.

GreenGovern:

*Nya styrningsformer lovar runt,
men håller tunt?*

Flera medarbetare i LETS har varit engagerade i ett Formas-projekt om styrningsfrågor inom miljöpolitiken. Projektet har utmynnat i boken *Environmental Politics and Deliberative Democracy: Examining the Promise of New Modes of Governance* som snart ges ut av Edward Elgar. Boken tar utgångspunkt i en diskussion bland forskare och i policykretsar som uttryckt stora förväntningar på nya styrningsformer som förenar offentligt och privat, förlitar sig på nätverk och marknadsmekanismer och som möjliggör ett brett deltagande av samhällsaktörer och medborgare. Boken analyserar den retorik som hävdar att "nya" styrmedel är både mer legitima och mer effektiva och därför har högre sannolikhet att genomföras. Denna "tes" undersöks empiriskt inom områden som klimat, skogsbruk, vatten och matsäkerhet.

Resultatet visar att de förhoppningar som ställs på nya styrmedel sällan infrias i praktiken. En förklaring är att det beror på att enskilda styrmedel inte till fullo utnyttjar potentialen för deltagande. Deltagandet är snarare kosmetiskt eller begränsat till ett visst skede i processen. Ett annat problem är att styrmedel som kombinerar t.ex. ekonomiska incitament med deltagandeprocesser ofta leder till konflikter och behov av prioriteringar mellan dessa element, inte sällan på bekostnad av deltagandet.

Många styrmekanismer betraktas som nya och avskilda från statlig myndighetsutövning, men vår studie visar att så inte alltid är fallet. Tvärtom har liknande styrmedel funnits tidigare och statens roll är mer central i praktiken än vad som hävdats. Styrmedel fungerar oftast i "skuggan av hierarki" eller i statens skugga. Endast i ett fall finner vi stöd för tesen: "EU:s nya policy för matsäkerhet". Där finns starka belägg för att nya styrformer och särskilt dess deltagandeambitioner har bidragit med högre legitimitet till processen, vilket bådär för effektiv styrning på sikt.

Annica Kronsell
annica.kronsell@svet.lu.se

LETS-aktiviteter

- » **Oktober** – Boken "*Formas fokuserar – klimat i Sverige*" kommer ut. Lars J Nilsson och Jamil Khan har bidragit med kapitlet "**Att styra mot det klimatneutrala samhället**" som baseras på resultat från LETS.
- » **24-25/11** – LETS årskonferens.
- » **3-4/12** – Lunds universitet står som värd för "**Governance for a Low-Carbon Society.**" Ett flertal LETS-forskare medverkar i att organisera och genomföra workshopen där man kommer att analysera och diskutera utmaningar och möjligheter i styrningen mot ett koldioxidsnålt samhälle.

Vad är LETS 2050?

LETS är ett tvärvetenskapligt forskningsprogram som pågår 2009-2012 och drivs av Lunds Tekniska Högskola. LETS står för *Governing transitions towards Low-Carbon Energy and Transport Systems for 2050*. Syftet med programmet är att ta fram förslag på hur Sverige ska styra mot koldioxidsnåla och hållbara energi- och transportsystem. Målet är att minska våra utsläpp av växthusgaser så mycket att den globala uppvärmningen begränsas till 2 grader år 2050.

Finansiärerna

LETS finansieras gemensamt av myndigheterna Naturvårdsverket, Energimyndigheten, Vinnova och Vägverket. Tillsammans satsar finansiärerna 27.9 miljoner kronor fördelat över fyra år.

KONTAKT

Vid frågor om LETS:

Programchef Lars J Nilsson
Miljö- och Energisystem, LTH
Tfn: 046-222 46 83, 070-269 06 07
E-post: lars_j.nilsson@miljo.lth.se

Vice programchef Annica Kronsell
Statsvetenskapliga Institutionen, LU
Tfn: 046-222 89 44
E-post: annica.kronsell@svet.lu.se

Vill du få LETS-Nytt mejlat till dig?

Kontakta redaktören:
jimmie.hansson@trivector.se
Tfn: 046-38 67 92
www.lets2050.se